

van *lasteren* en *kwaadspreken*; zij nemen ieder kwaad gerucht mede. Een *dier gierige en kwaadsprekende vrouwen, die de plaag zijn harer betrekkingen.*

Hij lastert iedereen. Wie door zedelijke, goede hoedanigheden en uitstekende eigenschappen een hoge plaats inneemt, kan belasterd worden, doch de laster vindt geen geloof.

585. KWANT, SNAAK, GUIT, SCHALK, SCHELM.

Iemand, die een levendige, vlugge geest bezit.

Kwant is iemand, die zich mal gedraagt of die niet voor vol wordt aangezien en op wie niet veel staat valt te maken.

Snaak is een spozieke grappenmaker.

Guit is een grappenmaker, een spotvogel.

Schalk is iemand die op grappige wijze dingen doet of zegt, die eigenlijk niet gepast zijn; gewoonlijk alleen in toepassing op jonge mensen.

Schelm is een overmoedige grappenmaker, doch meer met de gedachte aan slimheid.

't Is een vrolijke (vreemde, rare) kwant.

't Is een echte snaak. De Paranyfen verdubbelen hun tekenen van verstandhouding met enkele snaken in de buurt.

Daar heeft me die guit mijn goed verstoppt. Als ik de guit te pakken krijg, zal ik het hem betaald zetten.

Hoezeer gehoorzaam en gezeglijk, hij was van nature een schalk, die groot behagen vond in het uitdenken en volvoeren van kleine plagerijen en snaakse streken.

Die schelm van een neef, hij heeft geen slechte goesting inderdaad, en hij mocht nog wel lang zoeken, eer hij een liefstalliger vrouw vond dan Lenora. (CONSCIENCE)

586. LAAG, DIEP.

Laag is datgene wat minder hoog is dan iets anders, waarmee het vergeleken wordt.

Diep wordt gezegd van wat lager is dan de oppervlakte der aarde.

In figuurlijke zin is de uitdrukking: *hoe diep zijt gij gezonken?* sterker dan: *hoe laag zijt gij gezonken?* (tenminste voor zover men aan laag niet de bijbetekenis geeft van *schandelijk*). *Hoe laag zijt gij gezonken?* betekent: wat staat gij op een minder zedelijke hoogte dan te voren. *Hoe diep zijt gij gezonken?* betekent: wat zijt gij gedaald, zelfs beneden het peil van zedelijkheid, waarop het gros der mensen staat.

Het water is laag. Dit vertrek is laag van verdieping.

Een diepe gracht. Het water is hier diep.

587. LAKEN, BERISPEN, GISPEN.

Zijn afkeuring te kennen geven.

Laken duidt aan, dat iets volstrekt is af te keuren; het heeft vooral betrekking op handelingen en niet op personen.

Berispen drukt de bijgedachte uit, dat een meerdere zijn afkeuring streng en met redenen omkleed aan zijn mindere te kennen geeft; het heeft dus betrekking op personen.

Gispen betekent, dat men iemands handelingen in scherpe bewoordingen afkeurt.

Zijn onbehoorlijk gedrag wordt door iedereen gelaakt. Ik laak ten zeerste haar mislag, doch zij moet daarom niet verworpen worden.

De minister heeft de ambtenaar openlijk berispt. De leraar berispte zijn leerlingen over hun slecht verzorgd werk.

Men herinnert zich, hoe Horatius in een zijner brieven zijn tijdgenooten gispte. Heeft men dan enig recht, om die handelingen alleen bij het Nederlandse leger zo hevig te gispfen?

588. LAND, STAAT, RIJK, GEBIED.

Land is de benaming voor een binnen zekere grenzen besloten gebied dat aan een bepaald gezag is onderworpen; het ziet dus vooral op de staatkundige grenzen van de oppervlakte.

Staat is de door een geordend gezag geregeerde en bestuurde volksgemeenschap, beschouwd als één politiek lichaam.

Rijk is het gebied waarover zich de heerschappij of de regering van een vorst uitstrekt.

Gebied wordt gezegd in zoverre een geregeld bestuur over een zekere uitgestrektheid gronds zijn gezag doet gelden.

Frankrijk is een schoon land. Overal in ons land werden betogingen gehouden.

De grondslag van de staat ligt in de organische vereniging der bewoners van een bepaald grondgebied onder één bestuur. Het welzijn van de staat bevooruden.

Het Rijk van Karel de Vijfde, Zowel het Rijk in Europa als overzee. De Soeverein, namelijk hij, die als oppermachtig Heer van een Rijk werd aangemerkt.

Het gebied der Nederlanden. Het gebied der Romeinen.

589. LAND, VELD, AKKER.

Een deel van de oppervlakte der aarde.

Land heeft de ruimste betekenis: het is het gedeelte der aarde, dat boven water uitsteekt; het staat dus in tegenstelling met *water*.

In meer beperkte zin duidt het aan het gebied dat geschikt is voor het winnen van landbouwvoortbrengselen; in dat geval staat het in tegenstelling met de *stad*.

Veld is land, dat niet meer in de oorspronkelijke woeste staat is, zonder dat men echter aanduidt, of het werkelijk bebouwd wordt of dat er op een andere wijze voordeel van getrokken wordt.

Akker is een afgeperkt stuk land, dat bebouwd wordt en vooral dient tot het telen van granen en andere gewassen.

Dieren die in het water en op het land leven. Op het land gaan wonen.

Verlaat de muffe steden, vlucht naar 't land!

Op het veld werken. Het koren staat te velde. De schapen naar het veld drijven. Grasveld; jachtveld; goudvelden.

Zijn akker werd door hagelslag vernield. Een akker omspitten.

590. LANDBOUW, AKKERBOUW.

Landbouw is de bewerking van de grond in het algemeen, zonder onderscheid of deze reeds tot bouwland is ingericht of niet; het omvat bovendien alles wat tot het boerenbedrijf behoort.

Akkerbouw wordt vooral gebruikt voor het bebouwen van de akker, in tegenstelling met tuinbouw; het is dichtertlijker dan *landbouw*.

In hogere stijl worden beide woorden gebruikt om het boerenbedrijf aan te duiden.

Zich op de landbouw toeleggen. Landbouw en veeteelt, naast koophandel, zeevaart en nijverheid, vormen de voornaamste bronnen van onze vaderlandse rijkdom.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS